

ОРГАНИЗАЦИСКИ НЕДОСТАЦИ БИВШЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ

Пуковник у резерви Јуриј Мушић, у свом чланку „Организациски недостаци бивше Југословенске војске“, између осталог, каже: „Упућивање регрута у стални кадар у пролеће такође је претстављало крупан организациски недостатак, који је неповољно утицао на борбену готовост војске“. И даље: „Било би много боље да је позивање вршено у јесен“.

По нашем мишљењу, ствар стоји сасвим обрнуто, наиме, било би много боље да се регрути упућују у кадар у пролеће него у јесен, у првом реду из наставних, а затим и из материјалних разлога, разуме се, полазећи од конкретних услова. Ако се ради само о року: јесен-пролеће, онда је борбена готовост, по нашем мишљењу, боља ако се регрути позивају у пролеће, под условом да је рок служења две године, као што је био у то време. При овоме имамо у виду обученост трупе, као једну од врло важних компонената борбене готовости. Ако се има у виду борбена готовост, у погледу спремности да се дочека агресор, онда је јасно да и пролеће и јесен подједнако одговарају и да за повећање борбене готовости треба тражити друга средства, други систем упућивања регрута у кадар (у више партија преко године, као што је то случај у неким страним армијама), друкчију организацију система обуке, итд. Ако је писац мислио на агресију, онда није имао довољно разлога за критику пролећњег упућивања регрута, пошто је време почетка агресије сасвим релативно (Други светски рат је почео у јесен, а будућа агресија може још лакше да почне у свако доба године, јер је класично правило о објави рата средином или крајем лета изгубило своју важност већ после Првог светског рата).

Вероватно је да војна управа бивше Југословенске војске, нешто због опште спољнополитичке и унутрашње ситуације последњих година пред Други светски рат, а нешто и због свог конзерватизма није могла да мења дотадашњи, устаљени начин упућивања регрута у кадар и да реорганизује систем њихове наставе. Тај посао је захтевао боље материјално обезбеђење но што је тада било, а било је потребно и доста времена за уходавање тог новог система, тако да је у таквим условима, са гледишта наставе, позивање регрута у пролеће имало далеко више предности над упућивањем у јесен. Што се тиче

погодности у погледу привреде, за њу је важно и пролеће и јесен, јер позивање једног целог годишња младића у кадар у било које од ова два годишња доба, претставља нужан и неизбежан губитак, доклегод постоји опасност од рата, а природно је да та опасност неће тако брзо ишчезнути. Сада да видимо који су важни наставни разлози оправдали позивање регрута у пролеће.

Неоспорно је да пролеће претставља веома повољно време за *извођење обуке*, нарочито основне, када регрути треба да стекну основна знања и науче основне практичне радње на земљишту. Они тада могу да обрате и концентришу сву своју пажњу на учење, што никако није случај ако се обука изводи напољу не само у новембру и децембру, него чак и у октобру у појединим крајевима наше земље. Разлог да регруте треба упућивати у јесен, да би се, привикавали на рад под тежим условима, није довољно убедљив, јер би регрути — ако долазе у јесен — убрзо ушли у зиму, пошто рђаво, па и врло рђаво време брзо наступа осим у извесним изузетним случајевима. Међутим, добро савладати основну обуку значи створити чврсту и солидну базу и услове за успешно извођење заједничке обуке.

Осим тога, што зими рђаво време омета успешно извођење основне обуке, у пролеће су много повољнији материјални услови, јер тада регрутима не сметају мокре ноге, влажно одело, мраз, недовољно загрејане просторије за рад и становање, кратки дани (у вези са тим и отежано осветљење), итд., тако да се са овим факторима морало рачунати, и то не само у бившој Југословенској војсци.

У пролеће су *повољнији и земљишни услови*, јер обука појединца и одељења не захтева неко слободно земљиште са великом дубином и ширином. У основној обуци само једна до две, а у одељењској највише две до три теме захтевају нешто више земљишта по дубини, док се све остало може изводити у самом касарнском кругу, или у непосредној близини. За извођење заједничке обуке настају широке могућности због постепеног скидања летине. Међутим, ако регрути долазе у јесен ствар је потпуно обрнута: обука вода пада у пролеће, тако да и веће разделе обуке, који захтевају више слободног земљишта, треба често изводити на врло скученом земљишту, пошто жито тек расте и сазрева. Истина, било би најбоље кад би се располагало сталним полигонима и логорима, али тога није било у бившој Југославији.

Ако се регрути шаљу у пролеће, онда *наставна година може да траје и краће време*, јер се обука за време летњих месеци лакше савлађује, тако да се подели основне обуке могу скратити, а да се ипак програм пређе. Нарочито треба имати у виду да се заједничка обука, а посебно раздео обуке батаљон — пук, може изводити и у касним јесењским и зимским месецима, по киши, снегу и мразу, пошто се тада изводе претежно тактичке вежбе, које трају и по три-четири дана непрекидно. Између ових вежби постоје и прекиди од неколико дана, када се јединице у касарни припремају за претстојеће вежбе и када изводе другу наставу. Тада ће и војници и старешине моћи лако да издрже те вежбе, јер су већ навикли на напоре и зато што имају добру физичку кондицију. С друге стране, учесници се у тим ве-

жбама, које се одвијају у сталном покрету, толико уносе у њих и саживљују са ситуацијама као и у стварној борби, тако да заборављају на све тешкоће. То је рад који се знатно разликује од прилично монотоне обуке појединца или одељења и, ако се она изводи зими када војник стално трља уши, цупка на месту, онда због тих nelaгодности не може потпуно да се сконцентрише на оно што ради. Због свих ових разлога наставна година може да траје све до јануара, тако да се при том може оставити довољно временског размака између отпуста старих војника и пријема регрута, а у чему је несумњиво био крупан недостатак бивше Југословенске војске.

Природно је да су упућивање и начин извођења наставе у разним државама веома различити. Тако, на пример, у армији САД одређене комисије по градовима упућују регруте сваког месеца у кадар, односно у наставне центре и то према списковима регрута датог годишта и одређеном разрезу. У тим центрима војници прелазе све фазе — разделе обуке, с тим да у саставу пука учествују на маневрима. За време основне обуке регрут апсолутно мора да буде само на обуци. Према томе, по ступању у кадар, односно наставни центар, регрути, почевши од основне обуке, пролазе кроз руке старешина баш као у ланчаном систему производње, тако да обука непрекидно траје. Регрути се мењају сваког месеца, али старешине остају на својим радним местима. По овом систему, по извршеној обуци у центру, војници продужују вежбе у оперативним јединицама, ван Континента, тако да у свако време постоје обучене и спремне јединице. Да ли је добар овај систем пријема регрута и њиховог обучавања? Свакако, јесте, али он одговара америчкој стварности, тј. њеним специфичним приликама и могућностима. Другим речима, он одговара материјалној бази, јер Американци имају не само довољно доброг старешинског кадра, већ и богато материјално обезбеђење наставе и војничке логоре — наставне центре — са огромним просторствима за вежбање читавих корпуса (они немају војничких гарнизона по насељеним местима). Они имају на десетине логора — чисто војничких градова — који броје и преко 50.000 становника. Међутим, овакав систем за сиромашније и неразвијене државе, каква је била и бивша Југославија, свакако није био остварљив. Због тога и сматрамо да ни констатација рез. пуковника Мушића о недостатку упућивања регрута у пролеће у бившој Југословенској војсци није правилна нити довољно образложена.